

Ilustrirani Slovenec

Leto V Tedenska priloga »Slovenca« (št. 246) z dne 27. X. 1929 Štev. 43

Valvasorjev trg v Ljubljani z novim ilirskim stebrom

V nedeljo, dne 15. p. m. so v proslavo 120 letnice osnovanja Ilirije svečano odkrili ilirski steber, mestna občina je pa dala v to svrho regulirati vso bližnjo okolico. Vsa dela so se izvršila po načrtih največjega našega arhitekta Jos. Plečnika, ki je ob tej priliki vnovič nazorno pokazal kaj zmore resnični umetnik z najpreprostejšimi sredstvi. Poprejšnja »gmajna« je danes eden najlepših delov naše slovenske prestolnice.

Spodaj:
**Macdonaldova pot
v Ameriko**

Vse kaže, da je glavni cilj angleške delavske stranke, da ustvari človeštvu pogoje za trajni mir. V to svrhu se je napolil Macdonald tudi v Ameriko, da sklene tam sporazum za pomorsko razorožitev, ki naj bo začetek splošnega razoroževanja. Pogajanja so uspela, spomladi se vrši splošna konferenca držav za pomorsko razorožitev, Macdonalda pa slavi vsa Anglija in Amerika kot apostola miru. Naša slika nam kaže angleškega premierja (X) s hčerko na poti v Ameriko pri vaji za reševanje v slučaju nesreče. Vsi potniki so opasani z rešil. pasovi.

Z 27. mednar. mirovnega kongresa ki se je vršil pred kratkim v Atenah. Zbrali so se ob tej priliki zastopniki večine evropskih držav. Naša slika kaže nemškega delegata prof. Quiddeja, ki zapušča zborovanje v spremstvu tajnika angl. zun. ministra Smitha.

Spodaj:

Carigrajski patriarh Bazilij III. poglavar grško-pravoslavne cerkve, ki je pred kratkim umrl. Slika nam kaže mrtvega patriarha v vsem ornatu na njegovem prestolu, tisoči vernikov pa prihajajo, da mu poslednjič poljubijo roko.

Na desni:

Dr. Curtius, novi začasni nemški zunanji minister, ki je prevzel Stresemannovo dediščino.

Spodaj:

Pogled na eno izmed zadnjih parad avstrijskega Heimwehra, ki grozi že toliko časa Avstriji z nasilnim prevratom v desničarski smeri.

Spodaj na levi:

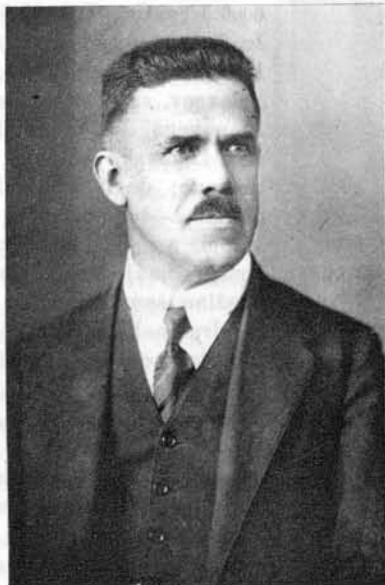
Glava sv. Vavclava z dragocnim diademom, darom ameriških Čehov, ki so jo ob priliki zadnjih sveto-vavclavskih slavnosti prenesli v katedralo sv. Vida.

Ing. Dušan Serbec

prvi slovenski ban.

**Zadnja slovenska velika
župana**

S parcelacijo Slovenije na dve oblasti se mi nikoli nismo mogli sprijazniti, zato je, pač vsak Slovenec z iskrenim veseljem pozdravil največji zakon o upravni razdelitvi naše države, ki je približal uresničitev zahteve, za katero se je ves naš narod boril, odkar se je politično udeleževal, to je — zedinjeno Slovenijo. Sedaj je oblasti konec in z njimi tudi inštitucije velikih županov. Razni možje so sedeli tekom zadnjih osmih let na teh mestih v Ljubljani in Mariboru in marsikaj je doživel naš narod, kar je v tesni zvezi z njih imeni. Brez pomisleka pa lahko trdimo, da noben slovenski veliki župan ni zapustil v slovenskem ljudstvu tako svetlih in ljubeznivih spominov kot vprav poslednja dva, to je dr. Fran Vodopivec (na levi) in dr. Fran Schaubach (na desni).

S slavnostne proslave 120 letnice Napoleonove Ilirije

Na levi: Francoski poslanik Dard zapuša govorniški oder. Na desni: Odličnjaki pred Vodnikovim spomenikom pred prihodom sprevoda.

Naši izseljenci v Belgiji

Belgija je približno tako velika kot Slovenija (z zasedenim ozemljem vred), ima pa mnogo gostejše prebivalstvo (skoro 8 milijonov). Semkaj so se začeli, zlasti po vojni, seliti naši delavci v večjih skupinah. Prihajali so najprej iz Nemčije, kjer so jih slabe ekonomske razmere prisilile na odpotovanje, dalje iz Francije in Nizozemske, v zadnjem času pa prihajajo večinoma naravnost iz Slovenije ali se pa zaradi ondotnih razmer izseljujejo s Primorskega (Italije). Koliko jih je, tega nihče natančno ne ve, ker so zelo raztreseni, se ne prestando menjavajo in nimajo nobenega stalnega voditelja, ki bi jih oskrboval in združeval. Cenijo jih na par tisoč. Večina jih je naseljena v belgijski pokrajini Limburg in so zaposleni po premogokopih, kjer si s težkim delom 600—700 m pod zemljo služijo svoj vsakdanji kruh. Glavne slovenske naselbine so Zwartberg, Winterslag, Waterschei, Eysden, Beeringen. Razen tega se morajo naše skupine še nahajati v Charleroi, Liège in drugod; v okolici Serainga je okrog 6000 Hrvatov. Tukajšnji rudniki so še čisto novi in se hitro razvijajo. Potrebovali bodo še mnogo tisoč delavcev, zaradi tega je pričakovati še novega dotoka naših ljudi semkaj. Delavske kolonije so moderno urejene; delavske hišice so večinoma 2—4 družinske s skromnim vrtom, vse lastnina rudnika. Naši ljudje imajo večinoma tu svoje družine, samci (fantje) pa stanujejo po družinah ali v večjih gostilnah, tako imenovanih »kantinah« (po 20, 30, 50 in več skupaj). Prebivalstvo po rudniških krajih je zelo mešano, tako da je v eni sami mali župniji združenih do 20 raznih narodnosti. So pa naši ljudje čislani kot pridni delavci; zanimivo je, da ponekod Slovence imenujejo vse tujce, ki govore kak slovanski jezik, ter morajo naši ljudje tako tudi nositi grehe drugih. Med seboj imajo Slovenci splošno še premalo stika. Imajo sicer v nekaterih krajih svoje podporno društvo sv. Barbare ali

ga snujejo, a ker živijo razkropljeni in nimajo nobenega zatočišča, se malo poznajo. V zadnjem času sta jih začela obiskovati za praznike dva slovenska patra o. Venčeslav Vrtovec D. J. in o. Ludovik Lederhas D. J., ki slučajno študirata v Belgiji. Naši ljudje so silno veseli, da morejo po dolgem času zopet enkrat imeti slovensko službo božjo in predavanje in se pogovoriti v domačem jeziku. S hvalevredno podporo obeh slovenskih oblastnih odborov se je pričelo med našimi izseljenci širiti domače časopisje in se je tako poživil stik z domovino. Naši ljudje tukaj zelo pogrešajo lepih domačih navad in si splošno žele zopet nazaj v svoje domače kraje. Narodnostno se tisti, ki ostajajo dlje časa v tujini, zlasti pa mlajši rod, zgublja. Posebni reveži so otroci, ki so že obiskovali slovenske, nemške, francoske in flamske šole; slovenskega večinoma ne znajo več, čeprav se čutijo Slovence. Tukajšnja domača duhovščina se zelo zanima za naše ljudi in jim gre na roko, kjer je mogoče. Posamezni duhovniki bi se želeli naučiti našega jezika v Sloveniji, a ne dobe namestnika, kateremu bi izročili v odsotnosti svojo službo. Delo v rudnikih je zelo naporno in združeno z nevarnostmi. Nekaj naših ljudi se je ponesrečilo ali nagloma umrlo; posebno huda nesreča je zadela na veliko soboto ponoči naselbino Waterschei, ki je zahtevala 30 smrtnih žrtev, med njimi 8 Slovencev. (Gl. slike.) Potrebe naših ljudi so tukaj še velike. Naša država še ni sklenila za belgijsko državo delavske, pokojninske in invalidne pogodbe, vsled česar so naši ljudje brezpravni in zapostavljeni, neurejene so še poštnene določbe za ugodnejše pošiljanje denarja, potrebna bi bila osrednja »Slovenska pisarna«, kjer bi naši ljudje dobivali nasvete in zaščito, itd. Najnujnejša zadeva pa je, da pride čimprej semkaj stalni slovenski duhovnik, ki bi skrbel za naše ljudi in v katerem bi imeli naši ljudje potrebno zaslombo.

Del slovenske naselbine iz Eysdena po končani službi božji pred svojo začasno župno cerkvijo.
Spodaj: Pogled na rudarsko kolonijo v Eysdenu v Belgiji.

Družinska stanovanja delavske naselbine v revirju Winterslag.

Na desni: Odbor sloven. društva v Waterscheiju s svojo zastavo, ki je najlepša daleč na okrog.

Spodaj: Sprevod žrtev velikonočne katastrofe v Waterscheiju, spredaj venec Slovencev (med 30 mrtvimi je bilo 5 Slovencev).

Spodaj na desni: Skupina Slovencev iz Waterscheija.

Kaplan Vandervoort, ki se uči slovenski, da bi pastiroval med našimi izseljenci.

Slovensko društvo sv. Barbare v Winterslagu.

Spodaj: Nasadi sredi delavske naselbine v rudniškem revirju v Waterscheiju.

Povratak z dela; delavske stanovanjske hiše v Waterscheiju.

Na levi: Rodbina slov. rudarja Cesarja v Winterslagu, ki zamažna išče na svoj radio našo kukavico.

Spodaj: Skupina slov. fantov pred slov. kantino v Eysdenu, kjer je več slov. gostiln in kantin.

Spodaj na levi: Skupina Slovencev v Maastrichtu.

KRALJEVINA

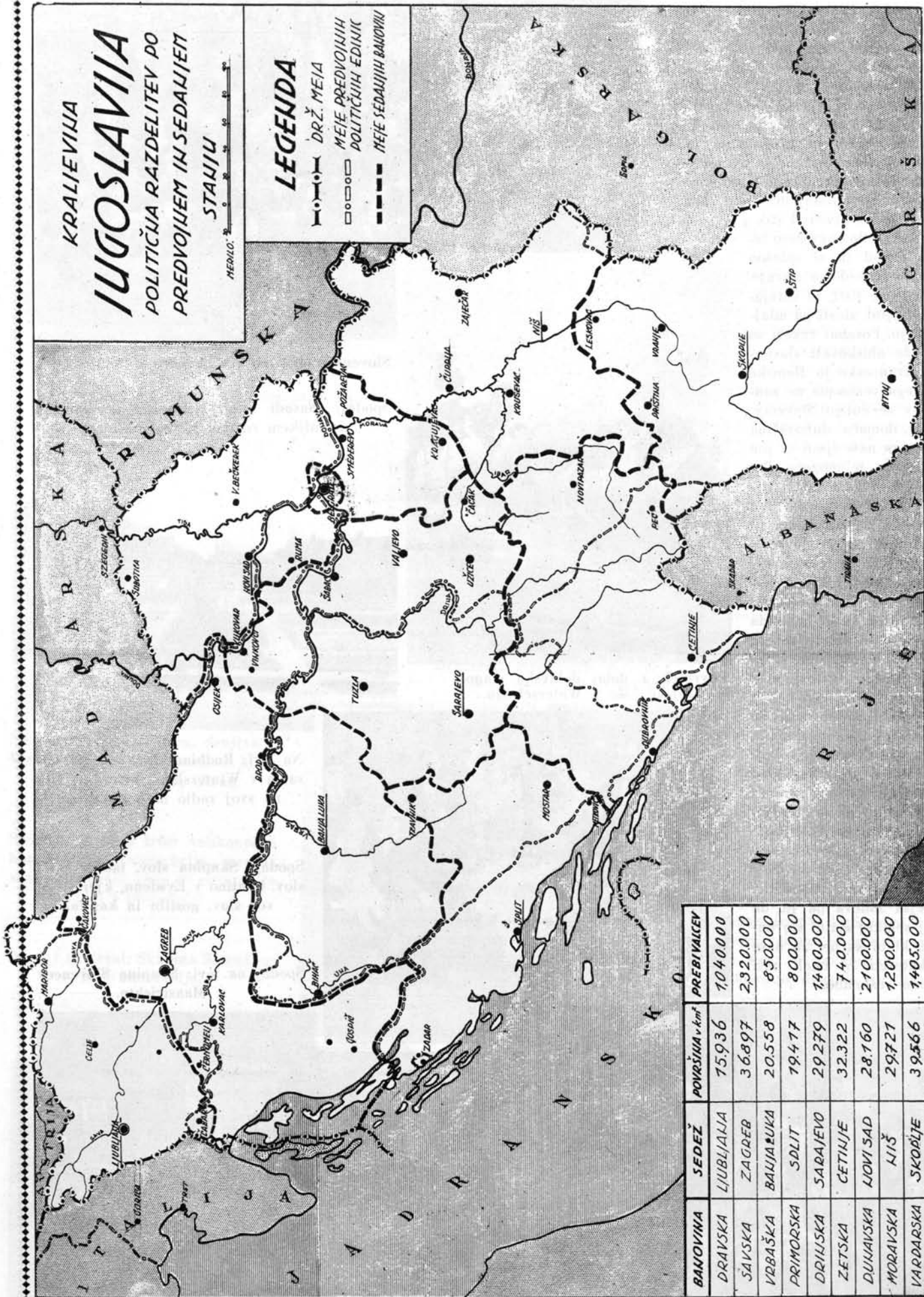
IUGOSLAVIJA

POLITIČNA RAZDELITEV PO
PREDVOJNEM IN SEDAJNEM
STANJU

MERILO:
0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

LEGENDA

- DRŽ. MEJA
- MEJE PREDVOJNIH POLITIČNIH EDINIC
- MEJE SEDAJNIH BANOVILU

BANOVINA	SEDEŽ	POVRŠINA v km ²	PREBIVALCEV
DRAVSKA	LJUBLJANA	75.936	1.040.000
ŠAVSKA	ZAGREB	36.897	2.320.000
Vrbaška	BALJALUKA	20.558	850.000
PRIMORSKA	ŠDLIT	79.477	800.000
DRILSKA	SARAJEVO	29.279	1.400.000
ZETSKA	GETIJIJE	32.322	740.000
DUNAVSKA	LJOVI SAD	28.160	2.100.000
MORAVSKA	NIŠ	29.721	1.200.000
VARDARSKA	SKOBIJE	39.566	1.405.000

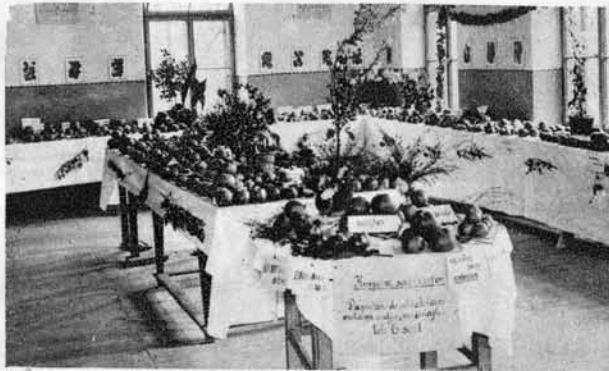
Prizor iz II. dejanja opere „Švanda Dudak“

s katerim je naša opera otvorila svojo letošnjo sezono. V sredini je videti g. Janka in go. Poličevo, ki pojeta glavni ulogi.

Na levi:

Mloš Stare

novi napovedovalec v našem radiju; kakor kaže, si bo tudi ta pridobil simpatije, kakršne je užival povsod prejšnji napovedovalec, k vojakom odišli ing. Pengov.

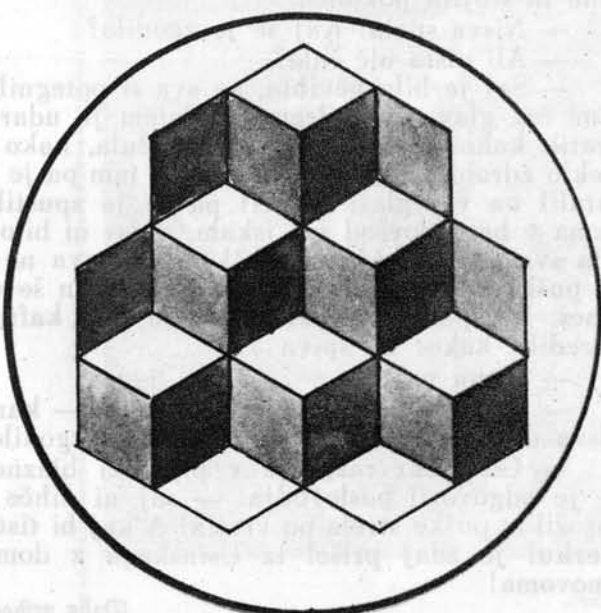

Pogled na uspelo razstavo Sadjarskega in vrtnarskega društva v Boštanju ob Savi, ki se je vršila pred kratkim.

Na levi:

V Loškem potoku so baje največji ljudje; na sliki vidimo Iv. Turka iz Malega loga, ki meri 186 cm, poleg njega pa 47 letno Alojzijo Lavrič s Hriba, ki je prav pridna pletilja. (Foto A. Knavs.)

Na desni:
Dvoglavo tele, ki ga je vrgla pred sv. Mihelom krava posestnika J. Jakšeta iz Javorij pri Turjaku; tele je seveda kmalu poginilo.

K današnji uganki. Slika v krogu nam kaže kup kock, ki so zložene v kotu. Od sten in od tal se vidi enako veliko ploskev. Določiti je treba, koliko kock je v kupu. — Za pravilno rešitev razpisujemo sledeči nagradi: I. Haudel Mazzetti, Junakinja iz Štajerja in II. Jurčič, Spisi III. zv. — Za nameček damo še besedno uganko, ki jo priobčujemo spodaj. — Rešitev uganke v 41. številki »Il. Slovenca« dobiš, ako začneš pri številki 4 in nadaljuješ v smeri urinega kazalca.

Glasi se:

Večkrat nas kdo miluje,
ko nam trpljenje je tuje,
včasih nas kdo blagruje,
kadar trpimo najhuje.

Za I. nagrado je bil izzreban:
Kankler M., Ljubljana, za dru-
go pa: Vogrič D., Selnica ob
Savi. — Vseh rešitev je pri-
spelo 129.

Besedna uganka:

Kožuh nosi leto in dan,
leto in dan je ves zaspan;
v jésen le se prebudi,
ko že listje rumeni.
Smrček mu navzgor zavij,
črko daj (kot pes sedi),
skače, ščiplate vse noči,
če le leze Te zbudi.
Črke piši mi tako,
kakor da je tiskano.

Iz filmskega sveta

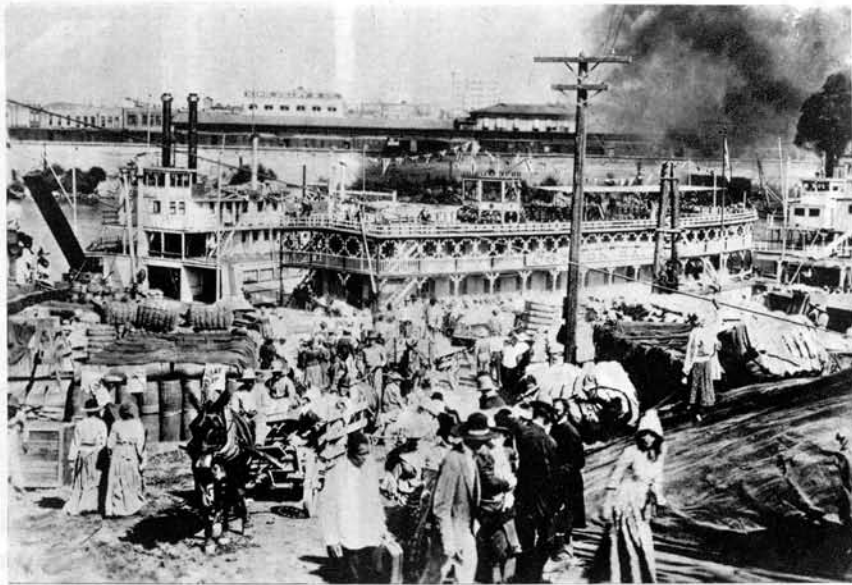
Na desni:
Prizor iz ogromnega modernega ameriškega filma »Ladja komedijantov«, ki ga igrajo sedaj po evropskih vele mestih in ki kaže silni aparat, s katerim operira moderna filmska industrija.

Spodaj:

Prizor iz novega polarnega filma, ki ga pripravlja za nemško filmsko industrijo na Spitzbergih tirolski hribolazec Trencker.

Spodaj na desni:

Sportna besnost današnje publike: pri zadnjih tekmah Hamburg : Berlin so mase gledalcev sledile igri s tako »intenzivnostjo«, da so se podrle pod njimi močne tribune.

Sergej Minclov :

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XVIII. POGLAVJE.

Previdno in tiho se je povzpел na okno, se spustil na tla in se pričel oblačiti. Ni minilo niti pet minut, in so že vstopili v sobo ljudje s prižganimi svečami. Spredaj sta korakala oba moška, ki sta bila stala zunaj, njima je sledila vznemirjena Grunja, in zadaj so se prikazali ostali domači.

Vedenej Savič se jim je naproti dvignil iz postelje.

— Ali ste živi? no pa hvala Bogu! — se je vzradostila Grunja. — Ali ni nihče ranjen?

— Nihče, prosim — je odgovoril poslovodja. Sam pa je hitro preletel z očmi oba došleca. Videti je bilo, da sta Petrá Mosejičeva sinova. Visoki je bil kodrast in črn kakor ožgano poleno, temnopolt in sploh podoben očetu. Drugi, razkoračen, pa je imel menda volkuljo za mater; ostale so mu bile samo Vabilinove zraščene kosmate obrvi.

— Samo ta moja nesrečna puška je storila žalosten konec! — je dodal Vedenej Savič in dvignil puško na tleh: kopito je bilo zlomljeno, cevi pa upognjene. A nihče ni zapazil drugih pušk, ki sta ležali na isti klopi.

— Kam pa je streljal? na vas? — je vprašal visoki.

— Ne, v tista vrata, tukaj! Zdelo se mu je, da karkoli vidi...

Vsi so se zgnetli proti durim in jih razsvetlili. Ves naboj, kupček debelega zrnja, se je bil zarezal naravnost v sredino duri. Deska je bila debela, a posamezna zrnca so jo bila prebila.

Odprli so duri in videli, da spita s kaftani pokrita Nilka in Grigorij v svojih posteljah.

— No, ta dva imata pa trdno spanje! — je ušlo visokemu. Volkuljin sin se je zakrohotal in pokazal rumene zobe.

— To pot se je vse srečno končalo! — je rekel visoki.

— Pa dobro, čas je, da gremo. Lahko noč!

— Tudi vam lahko noč!

Vsa tolpa je odtavala iz sobe nazaj. Vedenej Savič je ostal s svojima fantoma.

— Ne zamerite za nepriliko! — mu je rekla Grunja, ko je šla mimo.

— Kaj bi tisto, prosim... kaj hočemo, če se človeku meša!

Čim so se vrata zaprla, je začul poslovodja zadaj šepetanje: klicali so ga z imenom. Ozrl se je in videl, da sta Grigorij pa Nilka vrgla s sebe kaftane in stojita pokonci.

— Nisva spala! Kaj se je zgodilo?

— Ali nista nič čula?

— Saj je bila nevihta, pa sva si potegnila kaftane čez glavo in zadremala. Potem je udarilo po vratih kakor s kladivom in sva čula, kako se je steklo zdrobilo. Planila sva k vam, tam pa je nekdo zatulil na ves glas: mrlič! pa se je spustil pred nama v beg! Povsod sva iskala, a vas ni bilo! Skočila sva nazaj; kaj hočeva?! Saj nimava ne pištol ne pušk! Potem pa sva začula glasove in še vašega vmes. No, pa sva zopet smuknila pod kaftane in naredila, kakor da spiva...

— Čemu pa to?

— Ne veva! — sta oba odgovorila: — kar tako, nisva drugače mogla... Kaj pa se je zgodilo?

— Gospodar razgraja v pijanski blaznosti... — je odgovoril poslovodja: — saj ni nihče drugi sprožil iz puške strela po vratih! A kaj bi tisto vse! Merkul je zdaj prišel iz Usinskega z domačima sinovoma!

(Dalje prihodnjič.)